

Baggrundsnotat: Tilskudsmodeller på andre skoleområder – herunder socialt taxameter på gymnasieområdet

I. Indledning

Efterskoleforeningens arbejdsgruppe om revision af tilskud skal iflg. kommissoriet udarbejde en analyse af tilskudsmodeller på de øvrige frie skoleområder, der kan indgå som inspiration til overvejelserne om revision af vores nuværende tilskudsmodel.

Dette notat omfatter en gennemgang af tilskudsmodeller for højskoler, frie grundskoler og gymnasier.

Det mest bemærkelsesværdige på tværs af de tre skoletyper er:

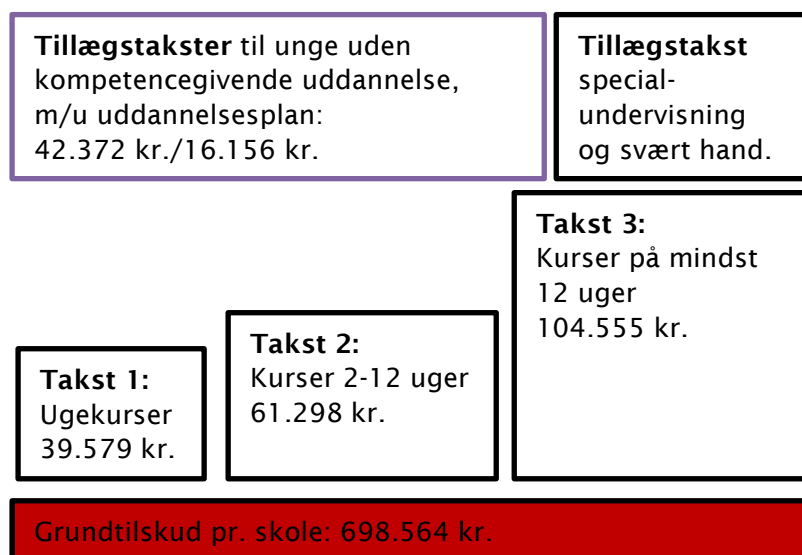
- Tiltag til forenkling, fx er elevstøtten på højskoleområdet lagt ind i driftstaksten.
- På de frie grundskoler og gymnasier kobles tilskuddets størrelse til kommunale eller statslige udgifter til samme uddannelsestype. Her kan både koblingsprocenten og udgiftsniveauet påvirkes politisk.
- Fællesudgiftstaxameter på det frie grundskoleområde, som udmøntes med en højere takst frem til elev nr. 220 for derefter at falde markant.
- Socialt taxameter på ungdomsuddannelser omfordeler ressourcer indenfor sektoren (alle ungdomsuddannelser) afhængig af andelen af 'frafaldstruede elever'. Denne andel på skolen bestemmes på baggrund af elevernes karaktergennemsnit ift. landsgennemsnittet for uddannelsestypen.

I det følgende gennemgås de enkelte modeller mere udførligt.

II. Højskolerne

I 2014 blev der gennemført en forenkling på højskoleområdet. Grundtilskud og bygningsgrundtilskud blev slået sammen til ét grundtilskud pr. skole og bygningstakst blev inkluderet i driftstaksterne.

Figur 1. Højskolernes tilskudsmodel

Figur 1 viser højskolernes tilskudsmodel, som er forholdsvis simpel. Der udmøntes ét grundtilskud pr. skole. Herudover er alle tilskud aktivitetsbaserede taxametre, som beregnes efter *antal årselever*, der gennemfører hhv. under 2 uger, mellem 2- og 12 uger, og mere end 12 uger.

Langt størstedelen af tilskuddet udmøntes via driftstakst 3 til elever, der gennemfører kurser på mindst 12 uger. Denne driftstakst står for 450 mio.kr. af højskolernes samlede tilskud på ca. 627 mio.kr. i 2017.

Tillægstaksten til driftstaxameteret skelner mellem unge hhv. *med* og *uden* en uddannelsesplan. Når højskoleopholdet indgår i den unges uddannelsesplan ydes en højere takst, end hvis den unge har tilmeldt sig højskolen uden en uddannelsesplan. Tilskuddet her udgør dog kun ca. 16 mio.kr. eller 2,5% af den samlede ramme.

Taksten til specialundervisning udgør 21.581 kr. pr. årselev. Støtte til svært handicappede søges stadig til konkrete støttetimer, som det også var tilfældet for efterskoler frem til omlægningen til taxameter. Enhedsomkostningen til svært handicappede er beregnet til 122.000 kr. Samlet set udmøntes ca. 43 mio.kr. i tilskud på dette område.

Alle takster i oversigten er fra takstkataloget 2017.

Der er ingen øvre regulering af prissætningen på højskoler. I 2017 angiver FFD gennemsnitsprisen til at være 1500 kr. om ugen.

Værd at bemærke om højskolerne:

Elevstøtten er lagt ind i driftstaxameteret fra 2002.

Bygningstaksten er lagt ind i den almindelige driftstakst fra 2014.

Tilskud til svært handicappede (praktisk hjælp og støtte) ansøges til timer pr. elev som det tidligere var tilfældet på efterskoler.

De 'sociale takster' til særligt prioriterede elevgrupper omfatter kun meget få midler. I praksis er det vanskeligt for højskolerne at være et tilbud til unge, hvis de samtidig er omfattet af betalingsloven (dvs. får kontanthjælp eller uddannelsesstøtte).

III. Frie grundskoler

Frie grundskoler havde i 2016 ca. 117.000 årselever og modtog tilskud for ca. 5,7 mia.kr.

Frie grundskolers tilskud er forbundet med de gennemsnitlige kommunale udgifter til folkeskolen via koblingsprocenten. Koblingsprocenten er den procentdel af gennemsnitsudgiften til folkeskolen, som frie grundskolers tilskud udgør. I 2017 er koblingsprocenten tilbage på 75% og den samlede bevilling udgør 6,2 mia.kr., men har været lavere i årene 2013-2016, hvor koblingen politisk blev beskåret ned til 71%.

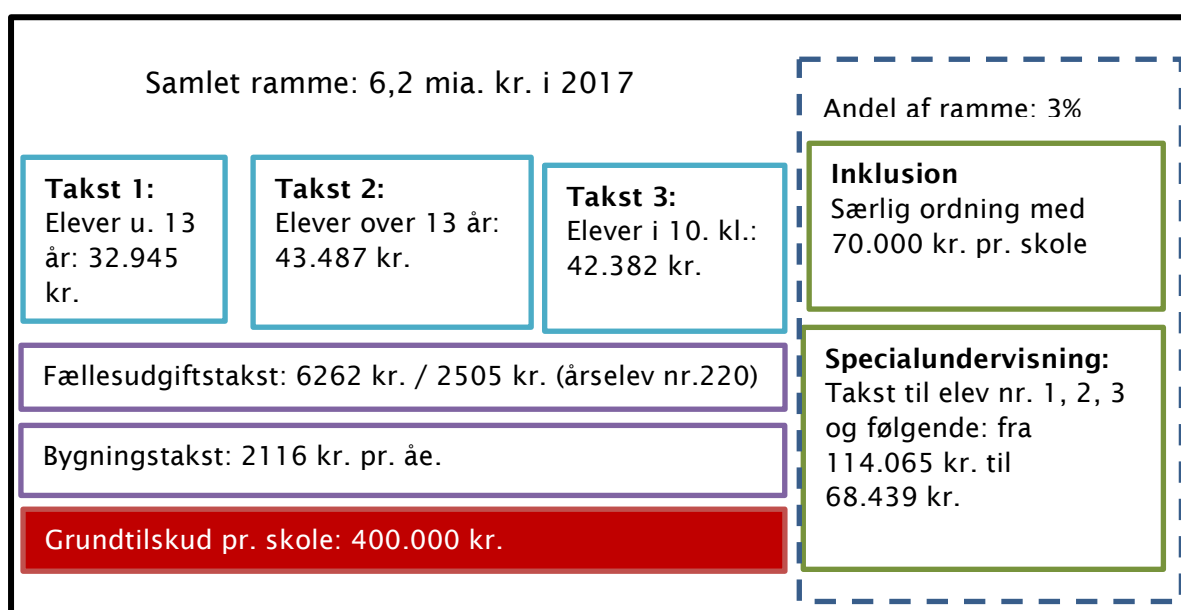
Tilskuddet pr. elev i takstkataloget er desuden differentieret efter elevernes alder og undervisningspligt. Undervisningspligtige elever hhv. under og over 13 år

udløser forskellige takster, mens elever over 13 år i 10. klasse udløser en lidt lavere takst.

Tilskud til elever i 10. klasse udmøntes på baggrund af 2 årlige indberetninger i hhv. september og februar, sådan at en andel af tilskuddet er betinget af at elevtallet fastholdes. Det skyldes, at der er relativt højt frafald i 10. klasse.

Tilskudsordningen for frie grundskoler er illustreret grafisk i figur 2.

Figur 2. Tilskudsordning for frie grundskoler

Grundtilskud udgør 400.000 kr. pr. skole, dog maks. 10.000 kr. pr. elev. Desuden udmøntes et fællesudgiftstaxameter efter skolestørrelse på 6.262 kr. op til årselev nr. 220. Herefter falder taksten til 2.116 kr. pr. årselev.

Tilskud til specialundervisning udløser 114.065 kr. til den første elev, faldende til 102.658 for elev nr. 2 og 68.349 kr. for elev nr. 3 og frem.

Tilskud til inklusion, dvs. til støtte til elever med støttebehov under 9 timer om ugen, udgør 70.000 kr. pr. skole og fastsættes som en andel af den samlede ramme på samme måde som specialundervisningstilbuddet. Der er her tale om en særordning som følge af politiske aftaler fra skoleåret 2013 og frem. Aftalen er foreløbig forlænget til og med 2017.

Endelig opererer man på friskoleområdet med en stedtillægstakst, som grundtilskud og driftstakster reguleres efter. Den udgør enten 1,0 eller 1,02.

Reguleringen af prissætningen består alene af en nedre minimumsbetaling og et gennemsnit som på efterskoleområdet. Iflg. Dansk Friskoleforening koster det i 2017 i gennemsnit 13.800 kr. om året, at have et barn på friskole.

Enkelte frie grundskoler er også kostskoler. Disse har hidtil primært været brugt af anbragte børn og unge. Kosttilbud udløser en særlig kosttakst på 48.425 kr. i tillæg til det øvrige tilskud. De private kostskoler har samlet set mistet elever over de seneste 10 år som følge af manglende efterspørgsel fra kommunerne.

Værd at bemærke:

Frie grundskolers tilskud er afhængige af to udefrakommende parametre: koblingsprocenten og udviklingen i det kommunale forbrug på skoleområdet.

Tilskud til specialundervisning og inklusion er 'afsnørede', hvilket vil sige, at de er belagt med udgiftsloft.

Fællesudgiftstaxameteret er afhængig af skolens årselevtal og reduceres pr. elev efter nr. 220. Det mindsker muligvis incitamentet til vækst udover 220 elever og afbøder samtidig betydningen af, at grundtilskuddet er det samme for alle skoler.

IV. Private gymnasier

De private gymnasier består af ca. 20 skoler og havde i 2016 ca. 5173 årselever og modtog tilskud for 370 mio.kr. Tilskuddet består af tre elementer:

- Grundtilskud: 960.400 kr., dog maks. 11.760 kr. pr. elev
- Uddannelsestype-taxameter, hvor hver uddannelse har sin egen driftstakst. Denne driftstakst udgøres af et undervisningstaxameter og et færdiggørelsestaxameter.
- Fællesudgifts- og bygningstaxameter.

Eksempler på uddannelsestypetaxameter i 2017:

- **Undervisningstaxameter**
Stx: 46.500 kr.
Stud. kursus: 72.510 kr.
- **Færdiggørelsestaxameter**
Stx: 12.170 kr.
Stud. kursus: 18.980 kr.
- **Fællesudgiftstaxameter**
Stx: 6.440 kr.
Stud. kursus: 10.440 kr.
- **Bygningstaxameter**
Stx: 7.660 kr.
Stud.kursus: 7660 kr.

Der er ligeledes en koblingsprocent på gymnasieområdet, da undervisningstaksterne pr. årselev fastsættes som en procentdel af de offentlige udgifter pr. årselev på almene gymnasier. I 2017 var procenten 85,1 for undervisningstaksten, mens de øvrige takster udgør 86,3%. (Differencen skyldes omfordeling af 'vikarkassen').

Skolerne indberetter elevtallet i september og februar. Færdiggørelsestakst forudsætter, at eleven har modtaget et eksamensbevis. Desuden ydes særlige færdiggørelsestakster på STX og IB, til elever der færdiggør visse naturvidenskabelige fag på A-niveau.

V. Socialt taxameter på gymnasieområdet

I 2015 vedtog Folketinget et socialt taxameter på gymnasieområdet. Hensigten var at prioritere midler til ungdomsuddannelsesinstitutioner med mange frafaldstruede elever. Ordningen er finansieret ved en 2%-reduktion på de generelle driftstakster og gælder for ungdomsuddannelserne under ét, dvs. både for erhvervsuddannelser, tekniske og almene gymnasier.

Definitionen af, hvilke elever, der er frafaldstruede bygger alene på ét parameter som er et gennemsnit af elevens afgangskarakter i folkeskolen i forhold til gennemsnittet på landsplan for den ungdomsuddannelsestype, eleven er søgt ind på.

Det vil sige, at gymnasieelever regnes for frafaldstruede, hvis de har et gennemsnit under 6,7 (cirka), mens karaktergennemsnittet for frafaldtruede elever på erhvervsuddannelserne er langt lavere. Hvis ikke man regnede med forskellige karaktergennemsnit afhængig af uddannelsestype, ville alle midlerne tilfalde erhvervsskoler, som absolut set har de fagligt svageste elever.

Elever, der ikke har gået til afgangsprøve regnes også som frafaldstruede.

Iflg. notat fra Erhvervsskoleforeningen er gennemsnitskarakter fra folkeskolen den absolut væsentligste forklaringsfaktor, når man analyserer frafald på ungdoms- og videregående uddannelser.

Beregninger fra lovforslagets vedtagelse viser, at man forventede en omfordeling på samlet set 200 mio.kr. ud af den samlede ramme på ca. 7,6 mia.kr. (2017). Heraf er 60 mio.kr. midler, som omfordeles fra gymnasier til erhvervsskoler, mens de resterende midler omfordeles indenfor de respektive sektorer, dvs. mellem hhv. gymnasier og erhvervsskoler. UVM forventede, at ca. 17% af gymnasierne ville få øget tilskud, mens det samme gælder 40% af erhvervsskolerne.

Udmøntningen sker gennem tre tillægstakster afhængig af skolens samlede andel af frafaldstruede elever:

- 43-50% frafaldstruede elever, modtager 4.460 kr. pr. årselev på uddannelsesområdet.
- 51-60% frafaldstruede elever, modtager 4.950 kr. pr. årselev på uddannelsesområdet.
- 61% eller flere frafaldstruede elever, modtager 5.350 kr. pr. årselev på uddannelsesområdet.

Taksterne udmøntes for ALLE skolens årselever og ikke alene den frafaldstruede andel på det relevante område. For erhvervsuddannelserne beregnes andelen af frafaldstruede elever for hvert uddannelsesområde og ikke for skolen under ét. Det vil sige, at en skole fx godt kan få socialt taxameter til elever på området 'sundhed og omsorg' men ikke til de merkantile forløb.